

Severna Amerika

Domorodačke kulture

Raznolikost naroda potkontinenta

Severnoamerički Indijanci Starog Sveta najčešće se povezuju sa „crvenokošcima“ iz mnogobrojnih romana i filmova o Divljem zapadu. Naše poznavanje indijanske kulture i običaja temelji se tek na pojedinim, često prikazivanim i potpuno pogrešno predstavljenim motivima iz njihovog života. Istina je da zapravo malo znamo o prošlosti domorodačkih naroda Severne Amerike, a o njihovoj sadašnjosti gotovo ništa.

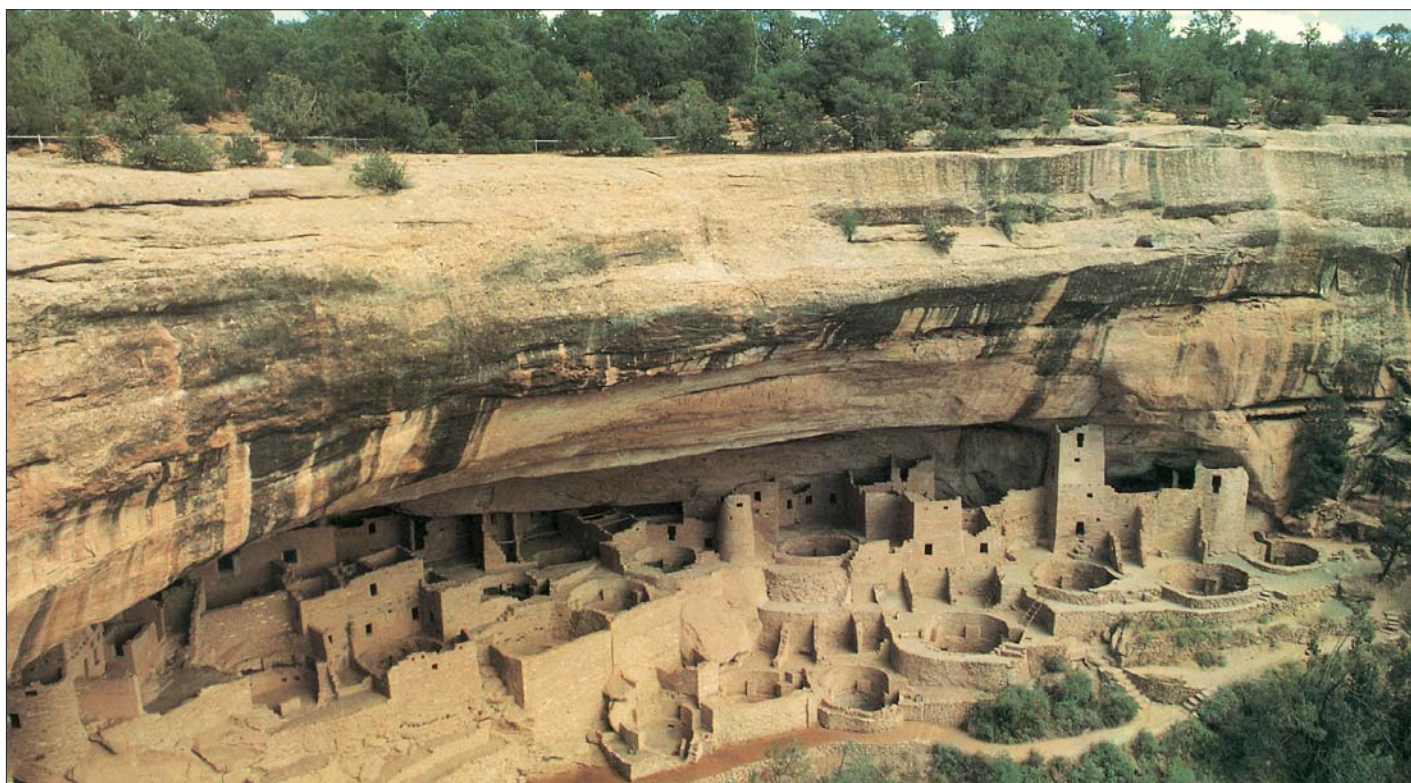
Indijanac na konju, s perima na glavi, u lovu na bizone – uobičajena je predstava koju imamo o pripadnicima ovog naroda. Dužnost historičara je da ukažu na činjenice da konja u Americi nije bilo pre dolaska Evropljana, da su perjanice bile karakteristične samo za pojedine narode i da se veliki broj njih nikada nije ni susreo sa bizonima. Slika koja predstavlja Indijance kako putuju kroz prostrane ravnice ili nepregledne pustinje protkane visoravnima takođe je donekle pogrešna, jer je put većinu ovih naroda vodio kroz guste šume ili preko vodenih prostranstava, pa čak i preko arktičkog leda.

Mnogi narodi Severne Amerike, posebno oni koji su živeli u Prerij-skoj oblasti i njenoj okolini, koristili su nosiljke za bebe, kao što je ova prikazana na slici. Narod Pajute, koji je živio na području Velikog bazena na severozapadu Nevade, izrađivao ih je od pruca.

Ustaljeno je verovanje da su ovi narodi bili lovci ili sakupljači koji su živeli u omanjim zajednicama „divljaka“ i lutali ogromnim prostranstvima u potrazi za hranom. Međutim, postojale su i veoma složene kulture, na primer mezoameričke ili andske, koje su podizale velike građevine i čija su društva bila strogo podeljena na klase, na čelu s polubožanskim vladarima koji su uzimali svoje sestre za supruge.

Najznačajnija kulturna područja

Naivno je, a ujedno i pogrešno davati uopštene izjave o domorodačkim narodima Severne Amerike. Zajednička im je samo kulturna raznovrsnost, pošto se radi o stotinama naroda koji su živeli na različitim područjima i u potpuno različitim uslovima i čija istorija seže do preistorijskih vremena, kada su se iz Azije na severnoamerički kontinent, preko tada ledom prekrivenog Beringovog moreuza, doselili prvi ljudi.

Da bi lakše sagledali raznovrsnost tradicionalnih domorodačkih kultura, antropolozi su ih klasifikovali na deset kulturnih područja, koja se u znatnoj meri poklapaju s velikim ekosistemima. Iako su narodi uvršteni u svako od ovih kulturnih područja u osnovi imali slične privredne i društvene modele, među njima su, ipak, postojale određene jezičke, društvene i kulturne razlike.

Arktik

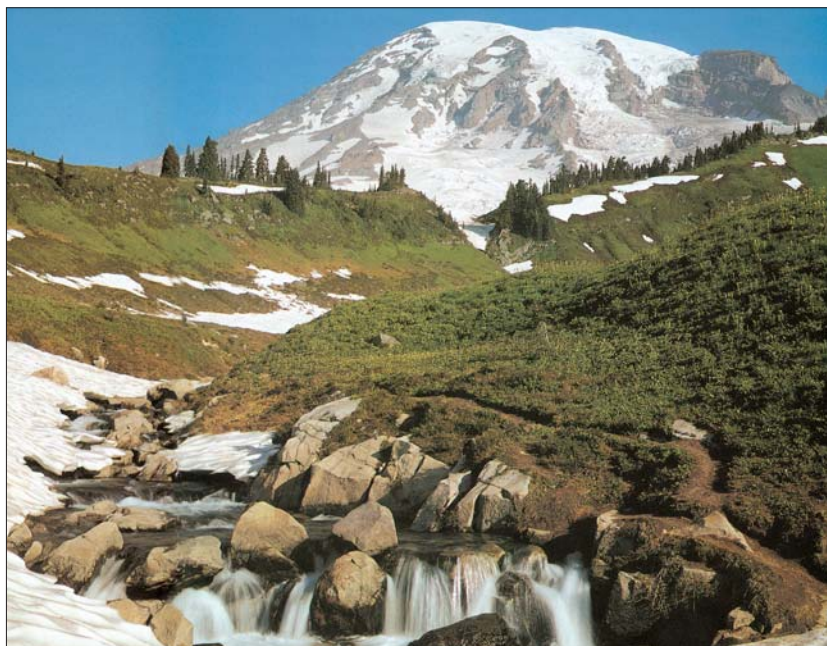
Arktičko područje je carstvo tundre, okruženo većitim ledom, koji onemogućava razvoj većine biljnih vrsta. Nepregledno prostranstvo Severnog pola, izloženo udarima ledenih vetrova, odlikuje se smenama dugih perioda potpunog mraka i neprekidne sunčeve svetlosti. Granica Arktika duga je oko 8.000 kilometara, a obuhvata područje između Čukotskog poluostrva i Grenlanda. Teritoriju su između IX i VII veka p.n.e. naselile grupe ljudi iz Azije, koje su tamo stigle preko Beringovog moreuza. Ne više od 110.000 stanovni-

Na slici je prikazana takozvana Palata u steni, koja se nalazi na krajnjem jugu nacionalnog parka Mesa Verde, na severozapadu američke države Kolorado. Ova kompleksna građevina napravljena u steni od pešcara ne predstavlja samo primer odbrambenog utvrđenja već i ekološke arhitekture, jer su Anasazi, koji su je podigli, kuće rasporedili tako da primaju što više sunčeve svetlosti zimi, a što manje ljeti. Naselje je imalo dvesta prostorija, a bilo je naseljeno od 1100. do 1275. godine. Potomci naroda Anasazi su Pueblo Indijanci, koji danas naseljavaju područje oko reke Rio Grande i visoravni i kanjone Arizone.

ka borilo se s krajnje teškim uslovima za život. Temperatura se najčešće kreće oko 40 stepeni ispod nule, a prosečna godišnja temperatura ne prelazi nulu. Glavni izvor hrane arktičkih naroda predstavljali su morski sisari – foke, morževi i kitovi, povremeno bi im se na jelovniku našli i karibui (severnoamerička varijanta irvasa) ili mošusno goveče, a u nekim područjima i pojedine vrste lososa.

Subarktik

Subarktičko područje obuhvata veći deo današnje Kanade i granice mu se gotovo podudaraju sa ogromnom zonom tundre i četinarskih šuma koja se prostire od Njufaundlenda i poluostrva Labrador, preko kanadskog štita i basena reke Mekenzi, do Stenovitih planina i aljaske nizije u Sjedinjenim Državama. Ova oblast je bogata močvarama i jezerima, od kojih neka dostižu veličinu mora, pa ih je moguće preći samo zimi, kada se voda potpuno zaledi. Subarktik je najveće kulturno područje američkog kontinenta, površine oko

pet miliona kvadratnih kilometara, s veoma malobrojn timer stanovništvom, ne brojnim od sedamdeset hiljada, što je posledica krajnje teških uslova za život, dugih i surovih zima i temperatura nižih čak i od onih u arktičkom priobalju. Stanovnici ovog područja su se prevashodno bavili lovom na krupnu divljač – karibue, losove i jelene – a ishranu su dopunjavali sitnom divljači.

Severozapadna obala

Severozapadno područje obuhvata priobalni pojas Tihog okeana koji se proteže od jugoistočne Aljaske, preko Britanske Kolumbije u Kanadi, do američkih država Vašingtona i Oregona. Na istoku se graniči s Kordiljerima. Ekosistem se odlikuje velikom raznovrsnošću oblika, koji se smenjuju od severa ka jugu i u zavisnosti od godišnjih doba. Klima je veoma vlažna, s velikom količinom padavina i blagim temperaturama, što je pogodovalo nastajanju prašuma, najviših i najgušćih šuma Severne Amerike, čije je drveće predstavljalo osnovni građevinski materijal. Domorodačko stanovništvo ovog područja prevashodno se bavilo lovom na pastrmke, ali i morskim ribo-

Maunt Rejnir (gore) samo je jedan od mnogobrojnih vulkana na Stenovitim planinama, koje se protežu od Aljaske do Meksika. U nacionalnom parku Redvud, duž kojeg se pružaju venci Kordiljera, nalazi se veličanstvena šuma džinovskih sekvoja (desno). Čugač Inuiti, koji i danas žive na Aljasci, izrađivali su kacige slične ovoj prikazanoj na slici (dole), a koristili su ih prilikom lova da bi namamili plen.

lovom. Hranili su se i morskim i kopnenim sisarima, školjkama i algama, bobicama i jestivim biljem. Područje je bilo naseljeno još krajem XII veka p.n.e, po završetku poslednjeg ledenog doba, kada je ovo najverovatnije bila tranzitna zona.

Teško je s preciznošću izračunati ukupan broj stanovnika, ali se procenjuje da je polovinom XVIII veka ovde živelo više od 250.000 ljudi.

Područje Kalifornije

Granice kalifornijskog područja podudaraju se otprilike s političkim granicama današnje Kalifornije, a obuhvataju i poluostrvo Donju Kaliforniju, koje pripada Republici Meksiko. Reljef je raznolik i čine ga visoki, snežni planinski

vrhovi, obronci obrasli četinarima – među kojima se izdvajaju džinovske sekvoje, doline s listopadnim šumama i pustinje. Pre dolaska Evropljana ova oblast je imala između 150 i 350 hiljada stanovnika, prosečno oko tri stanovnika po kvadratnom kilometru, što predstavlja najveću gustinu naseljenosti u Severnoj Americi. Tome je doprinela raznovrsnost reljefa, prijatna klima i relativno obilje hrane. Domorodačko stanovništvo se tu verovatno naselilo krajem XIII veka p.n.e., a možda čak i ranije. Prvi stanovnici bavili su se sakupljanjem žirova i drugih plodova, lovom na krupne sisare i sitnu divljač i, povremeno, ribolovom i sakupljanjem školjki. U današnjoj meksičkoj državi Baha Kalifornija zemljište nije toliko plodno, pa je stanovništvo uglavnom okrenuto ribolovu i skupljanju školjki.

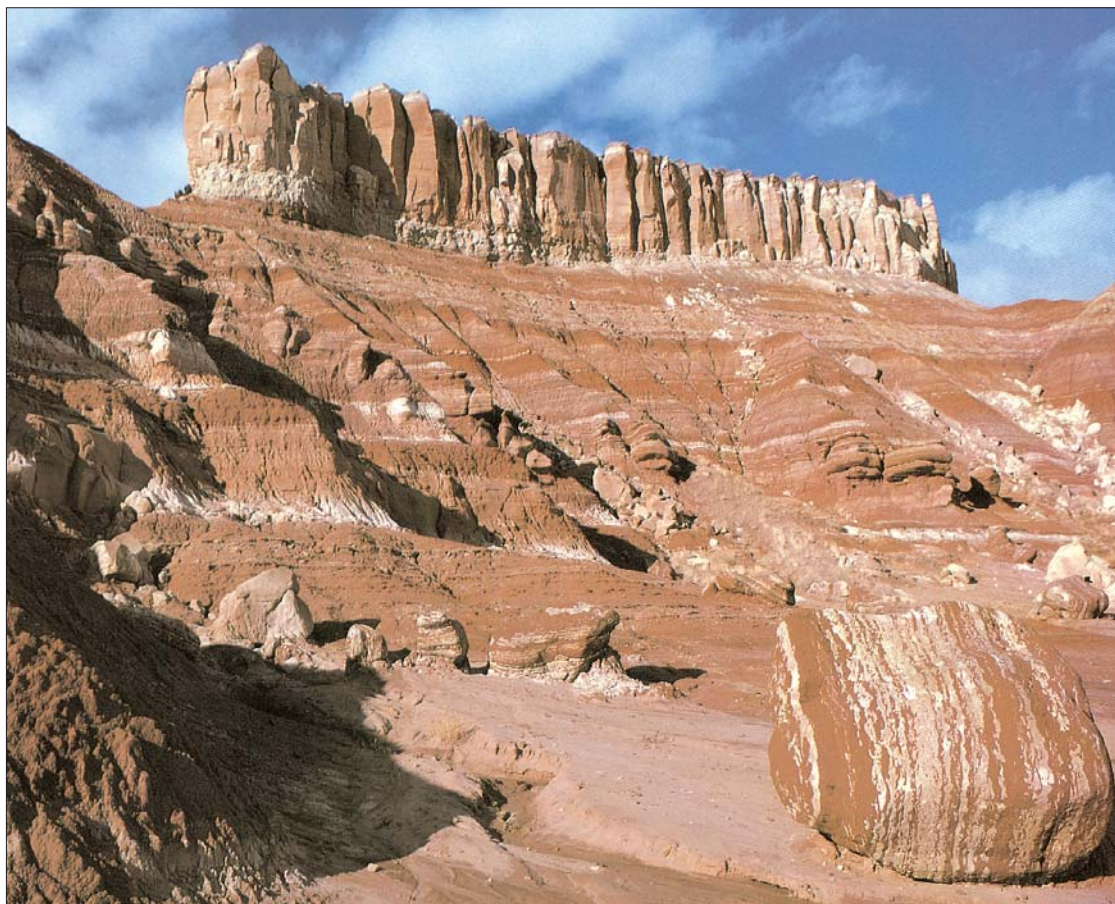
Jugozapad

„Veliki“ Jugozapad je ogromno područje koje obuhvata veći deo Arizone i Nju Meksika, delove Kalifornije i Teksasa i više od polovine površine Republike Meksiko. U Mezoamerici su ga nazivali i „Sušnim severom“ ili „Zemljom Čičimeka“. Narodi Jugozapada i narodi koji su živeli u oblasti Velikog basena na severu imali su u davnjoj prošlosti zajedničku kulturnu tradiciju. Jedina jasno utvrđena granica je zapadna, koja prati tok reke Kolorado. Granice ka Prerijskoj oblasti na severoistoku i istoku i ka Mezoamerici stalno su se menjale usled periodičnih migracionih pokreta. Raznoliki reljef obuhvata visoke planine pod stalnim snegom, plodne doline, prostrane ravnice i neplodne pustinje. Pre otprilike dvanaest hiljada godina u ovom su se područ-

Dolina spomenika u Arizoni verovatno je jedan od najprepoznatljivijih predela Jugozapada. Ovo područje, na kojem su između ostalih živeli Komanči i Nava-ho Indijanci, obuhvata države Nju Meksiko i Arizonu, te delove Kolorada, Jute, Nevade i Teksasa. Posmatrano s geografskog i kulturnog stanovišta, pripadaju mu i delovi meksičkih država Sonora i Či-va-va. Najvažnija privredna grana je ovčarstvo.

Kako su belci povećavali svoje zahteve u pogledu teritorije i sirovina, tako su severnoamerički Indijanci pojačavali svoje ratne aktivnosti. Indijanci sa Središnje visoravni koristili su ratne buzdo-vane (na slici), na kojima su beležili broj pobijenih neprijatelja, po sistemu sličnom onom iz Prerijske oblasti i na Severoistoku.

ju naselile lovačko-sakupljačke zajednice. Kasnije je razvoj poljoprivrede, po ugledu na narode Mezoamerike, doveo do stvaranja novih kulturnih modela. Procenjuje se da je u XVIII veku stanovništvo brojalo oko 270.000 ljudi.

Središnja visoravan

Ovo područje se u velikoj meri poklapa s basenima dve najveće severnoameričke reke koje se ulivaju u Tihi okean – Frejzera i Kolumbije. Zapadnu granicu čine Kanadski Kordiljeri i američke Kaskadne planine, a istočnu Stenovite planine. Severni deo ovog područja, koji se nalazi u Kanadi, obrastao je šumama, dok je južni, američki deo stepski i polupustinjski. Između ova dva dela postoje znatne razlike i u pogledu zastupljenih biljnih i životinjskih vrsta. Temperatura leti dostiže 44° Celzijusa, a zimi se spušta i do 46° ispod

nule. Stanovnici ovog područja, koji su se tu naselili pre oko deset hiljada godina, uglavnom su se hranili lososom i jestivim biljem, posebno u južnom delu visoravni. Procenjuje se da je pre 1775. godine broj stanovnika u basenu Kolumbije dostigao 57.000, što znači da je gustina naseljenosti – jedan stanovnik na sedam kvadratnih kilometara – bila prilično visoka u odnosu na prosek u Severnoj Americi kao celini.

Veliki basen

Veliki basen se nalazi u Sjedinjenim Američkim Državama, između planinskog masiva Sijera Nevada, koji ovo područje razdvaja od kalifornijske kotline, i Stenovitih planina. Površine je 1.036.000 kvadratnih kilometara i obuhvata Nevadu, Jutu i delove okolnih država. Radi se o uzdignutom području, s dolinama koje se nalaze na 1.200 do 1.900 metara nadmorske

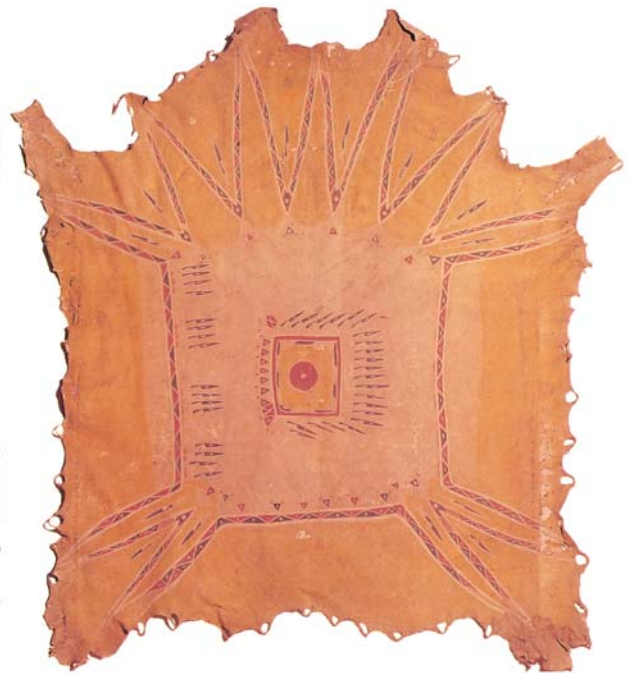

Veliki basen je retko naseljeno područje, s klimatskim rasponom od polupustinjskih do pustinskih uslova i s malom količinom padavina. Takve uslove dočarava slika gore levo, na kojoj je prikazan deo Stenovitih planina u Juti, na krajnjem istoku oblasti. Ljudi su se na ovo područje doselili krajem IX veka p.n.e.

visine i planinskim vrhovima koji dostižu 3.700 metara. Klima se odlikuje malom količinom padavina i velikim temperaturnim razlikama. Ovo područje je uglavnom pustinjско, a vegetacija je proređena, posebno na jugozapadu. Domorodački narodi su, ipak, našli načina da iskoriste pustinske biljke i drveće s planinskih obronaka. Domorodačko stanovništvo, koje se tu doselilo krajem IX veka p.n.e., brojalo je 45.000 ljudi, tako da je na svakih 40,5 kvadratnih kilometara u proseku dolazio po jedan stanovnik.

Narod Čitimača nastanio se na području Luizijane, koje, baš kao i Florida, gde se u XIX veku konačno skrasilo pleme Seminola, obiluje močvarama nepogodnim za život. Narodi Prerijske oblasti obrađivali su kožu bizona i ukrašavali je geometrijskim motivima koristeći crvenu i crnu boju (gore desno).

Severnu granicu predstavljaju četinarske šume basena reke Saskačevan u Kanadi, a južnu Rio Grande u centralnom delu Teksasa. Pretežno je ravno područje, ali se postepeno uzdiže u blizini ogranaka Stenovitih planina. Od biljnog sveta zastupljene su različite vrste trava, a u blizini rečnih tokova mestimično se nalaze i šume. Klima Prerijske oblasti je polupustinska, s velikom razlikom u letnjoj i zimskoj temperaturi, konstantnim vetrom i retkim kišama, koje su obilnije u istočnom delu oblasti. Površine je gotovo dva miliona kvadratnih kilometara, a polovinom XIX veka tu je živelo jedva 136.000 stanovnika. Prvi ljudi su se ovamo doselili najkasnije krajem XIII veka p.n.e. Bile su to grupe lovaca na bizone, potomaka drevnih paleolitskih lovaca na krupne sisare, koji su nestali za vreme pleistocena, i poljoprivredno stanovništvo koje se nastanilo u blizini reka, u istočnom delu područja.

Prerijska oblast

Prerijska oblast ili Velika ravnica proteže se u pravcu istok–zapad, od dolina reka Misisipi i Misuri do Stenovitih planina.

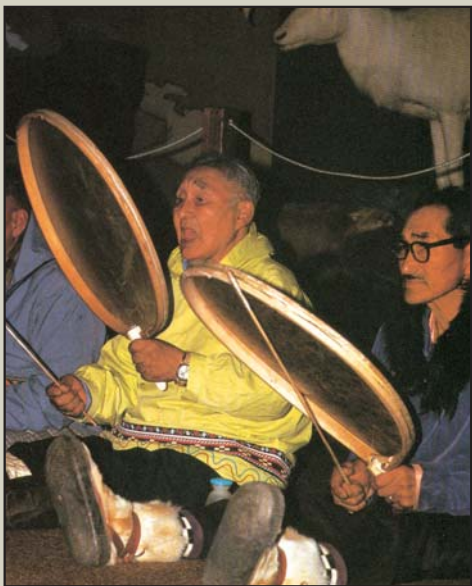
Severoistok i Jugoistok

Istočni deo Severne Amerike antropolozi dele na dva zasebna područja – Severoistok i Jugoistok, dok ga arheolozi posmatraju

Inuitska muzika

Najranija saznanja o domorodačkoj tradicionalnoj muzici datiraju s kraja XIX veka, kada su se pojavili prvi zvučni zapisi. Tradicionalnu muzikografiju ovih naroda bilo je moguće rekonstruisati jedino na osnovu muzičkih instrumenata pronađenih prilikom arheoloških iskopavanja.

Polarno arktičko područje Severne Amerike vekovima naseljavaju Inuiti. Iako između Inuita na Aljasci, naroda Jupik u priobalju Beringovog mora i Inupijata severno od Nortonovog zaliva i na poluostrvu Labrador, s jedne strane, i ostalih severnoameričkih naroda s druge, postoje brojne razlike, njihova muzička tradicija ima iste korene. Muzika i ples bili su sastavni deo obreda i proslava. Najbrojnije su pesme posvećene lovu, dok je namena ostalih uglavnom prizivanje duhova životinja ili jačanje zajedništva. Neke od ovih pesama su kratke, sa svega nekoliko tonova koji se ponavljaju i malo ritmičkih varijacija, dok su druge složenije, sa pentatonskim melodijama i polutonovima. Poliritmičnost proizilazi iz kombinovanja vokalne melodije s ritmom doboša. Pesme kanadskih Inuita uglavnom su imale refren i muzičku podlogu s ritmičkim varijacijama. Mada su Inuiti akulturacijom usvojili i prilagodili sebi evropske melodije i instrumente, za njihov nazalni glas i grleno pevanje i dalje je karakteristično kombinovanje vokalnih varijacija, s naglaskom na pevanju bez muzičke pratnje.

Za inuitsku muziku karakteristični su produženi tonovi i grleno pevanje. Pesme uglavnom izvođe šamani, a jedini autentični inuitski muzički instrument je tamburin, koji se pravi od opne jetre morža.

kao celinu, odnosno kao područje Istočnih šuma. Severoistočno područje se nalazi u blizini Velikih jezera i na severu se graniči s tajgama, dok zapadnu granicu čine otvorene ravnice i obala reke Misuri. Južna granica nije precizno utvrđena, pošto je ovo pre kulturno nego geografsko područje, ali bi se mogla povući južno od basena reke Ohajo. Severoistok je najverovatnije naseljen u XI veku p.n.e. i odlikuje se raznolikošću predela i kultura, na osnovu čega ga možemo podeliti na tri podoblasti: primorsku zonu, ravnice oko reke Sent Lorens i priobalje Velikih jezera. Gledano na nivou celog područja, privredna delatnost stanovništva bila je raznovrsna – ono se bavilo lovom, sakupljanjem plodova, ribolovom i poljoprivredom.

Jugoistok je najtoplije severnoameričko područje i obuhvata nizije koje se pružaju duž obala Meksičkog zaliva i Atlantskog okeana. Na zapadu se graniči s pustinjama koje se prostiru centralnim delom Severne Amerike, na jugu sa američkom saveznom državom Teksas, a na severu deli granicu sa Severoistokom. Plodno aluvijalno zemljište priobalnih ravnica omogućilo je prilično visok nivo poljoprivredne proizvodnje. Reke su bile bogate ribom, a stanovništvo se bavilo i uzgajanjem živine i lovom na razne vrste jelena i druge životinje. Severoistočna oblast obuhvata ogranke Apalačkih planina, sa uskim dolinama pogodnim za uzgajanje voća i povrća i obiljem ribe i divljači. Ljudi koji su živeli u močvarnim delovima Floride, naseljenim najkasnije krajem XI veka p.n.e., nisu se bavili poljoprivredom, već su se hranili morskom hranom, a dostigli su relativno visok nivo kulturnog razvoja.

Stanovnici hladnih područja

Veći deo ogromne teritorije severnoameričkog potkontinenta poklapa se sa subarktičkim i arktičkim ekosistemom. Stanovništvo ovog područja se, da bi se prehranilo, uglavnom ili isključivo bavilo lovom. Za razliku od drugih naroda koji su živeli na istoj geografskoj širini,

ishrana Inuita (koji se pogrešno nazivaju Eskimima) zasnivala se na morskim sisarima i drugim morskim resursima, ali to nije u većoj meri omelo njihov kulturni razvitak. Arheološki nalazi ukazuju na to da su Inuiti bili poslednji narod koji je u Ameriku stigao preko Beringovog moreuza, i to u nekoliko talasa i u grupama koje su se odlikovale različitim načinima života. U vekovima adaptacije postepeno su razvili sofisticirani način gradnje, karakterističan za arktičke narode, koji im je omogućio da nasele ekosisteme gde vladaju najekstremniji klimatski uslovi.

Oko 10.000. godina p.n.e. deo Aljaske koji je bio bez leda naselili su paleolitski arktički lovci na mamute, mastodonte i bizone. Oko 4000. p.n.e. došlo je do niza promena u kopnenom delu Aljaske i na severozapadu Kanade, među kojima treba istaći stvaranje kulturnog modela karakterističnog za Aleutska ostrva. Oko 2000. p.n.e. narodi poreklom iz Sibira su se, vodeći pse, proširili

U Angmagsaliku (Grenland) pronađene su figurice žena (na slici), ostaci kulture Tule, koja se pojavila oko 1000. n.e. Ovaj narod je došao na Grenland u XII veku, a u XV veku se potpuno povukao iz centralnih oblasti arktičkog područja.

Na slici je svetiljka od steatita s fitiljem od mahovine. Inuiti su ih koristili za osvetljenje, zagrevanje, sušenje i pripremanje hrane.

rili po severu i stigli do Grenlanda. Koristili su kako luk i strelu tako i koplje i lovili su karibue, mošusno goveče i ponekad foke i losose. Između 800. godine p.n.e. i 1000. godine n.e. razvila se, bez spoljnih uticaja, autohtona dorsetska kultura, s načinom života tipičnim za centralni deo Arktika i prilično tradicionalnim kulturnim modelom. Ovi narodi su izrađivali svetiljke od kamena i kajake – male čamce od dasaka ili

kostiju obmotanih kožom. Koristili su harpun i saonice (koje su, doduše, vukli sami), osmislili su specifičan tip gradnje kuća – tzv. iglua – od ledenih blokova i usavršili veštinu obrade drveta, kostiju i slonovače.

Između 1000. i 1800. godine n.e. po celom području proširila se neverovatnom brzinom kultura Tule (protoinuitska), koja se odlikovala složenim načinom prilagođavanja okolini i korišćenjem svih vrsta resursa, i morskih i kopnenih. U njoj su već bili prisutni svi elementi tradicionalne materijalne kulture: kajak, umijak (otvoreni kanu većih dimenzija), kamene

Inuiti su prelazili ogromna prostranstva u potrazi za hranom, pa su pravili funkcionalne kućice od snega – iglue – koje su iziskivale malo truda, a pružale maksimalnu zaštitu. Iglue su koristili samo preko zime, dok su leti živeli u priobalnim delovima, gde su gradili drugačije vrste prebivališta.

Odeća Inuita morala je da bude izrazito topla i otporna, pa su je izrađivali od krzna. Za njenu izradu su koristili pribadače i igle (slika gore) dovoljno jake da probiju krzno. Amajlije od drveta predstavljale su duhove životinja kao što su medved (dole) ili foka, koje su činile osnovu inuitske ishrane.

kuće natkrivene rebrima kita i krznima, harpun za lov na kitove sa odstranjivim vrhom, luk i strela za lov na karibue, koplje sa tri oštrice za ribolov i saonice koje su vukli psi.

Do polovine XIX veka domorodačko stanovništvo je naselilo razne krajeve Arktika, pri čemu je severozapadni deo Grenlanda, gde su živeli polarni Inuiti, bio najsevernije naseljeno područje na planeti. Svi ovi narodi sebe nazivaju Inuitima (*inuit* je množina od reči *inuk*), odnosno „pravim ljudima“, i pripadaju istoj jezičkoj grupi. Naziv „Eskimi“, koji se ustalio za vreme procesa kolonizacije, zapravo znači „ljudi koji jedu sirovo meso“ i smatra se pogrdnim, pa se iz razloga korektnosti više ne koristi.

vodnom ribom, posebno pastrmkom, dok su se pojedine grupe koje su naseljavale kopneno područje prevashodno bavile lovom na karibue.

Svi aspekti života ovih naroda bili su usklađeni sa sezonskim migracijama arktičkih životinja. Zimi bi se porodice okupile i nastanile ili u blizini mora, u kućama od kamena, ili na zaleđenom moru, u igluima. U mesecima potpune tame jedina moguća delatnost bila je lov na foke, kroz rupe napravljene u ledu.

Kada bi led počeo da se topi svaka porodica bi otišla na svoju stranu, ili u lov na foke ili, u nekim područjima, u lov na kitove i morževe, pri čemu su se služili kajakom. Leti bi se porodice ponovo okupile i udaljile od obale, prateći kretanje karibua. Tih meseci živeli su u šatorima od krzna. Na jesen su se vraćali na obalu i tada bi usledilo kraće razdoblje prinudnog odmora, koje bi iskoristili za proslave i obrede.

Izrazito teški uslovi za život uticali su na uređenje svih segmenata života Inuita. Uža porodica – sastavljena od oca, majke i dece – bila je osnovna ćelija društveno-ekonom-

Kulturna tradicija Inuita

Drevni Inuiti su bili gotovo potpuno zavisni od mora, mada su se Inuiti s Aljaske uglavnom hranili slatko-

skog udruživanja i saradnje, bez kojih je opstanak bio gotovo nezamisliv. Muškarci su se bavili lovom i izradom oruđa i oružja, a žene su se brinule o deci, spremale hranu i izuzetno vešto izrađivale odeću i obuću koja ih je štitila od hladnoće. S obzirom na to da je saradnja bila preduslov za opstanak, brakove su ugovarali još u detinjstvu, i to najčešće između braće i sestara po ocu ili majci, ali i između drugih srodnika.

Po nekoliko užitih porodica, obično u krvnom srodstvu, udruživalo se i formiralo „klanove“, primitivan oblik društvene organizacije. Što se tiče društvene strukture, Inuiti nisu imali poglavare. Povremeno bi za privremenog vođu odabrali nekog iskusnog lovca, čiji bi „mandat istekao“ pošto bi izvršio svoje zaduženje, na primer organizovanje lovačkog pohoda. U celini gledano, svrha inuitskih običaja bila je jačanje rodbinskih veza i uvećavanje izgleda za opstanak. Još u ranoj mladosti uspostavljali su čvrsta prijateljstva, koja nisu podrazumevala samo saradnju u lovu, već i razmenu žena za vreme proslava i obreda. Usvajanje dece bilo je česta pojava, ali su surovi uslovi života nametnuli i neke druge običaje, kao što su ubijanje novorođenčadi,

Inuiti su razvili specifične strategije preživljavanja. Od creva životinja pravili su nepromočive bluže (gore u sredini), čiji je donji deo bio dovoljno širok da može da pokrije otvor na kajaku; igle za šivenje su držali u posebnim kutijama (gore levo). Između obuće i čarapa umetali su travu radi izolacije (gore desno). Prilikom obreda koristili su maske koje predstavljaju duhove životinja. Na slici dole prikazana je jedna takva maska, pronađena na području jugozapadne Aljaske.

di, posebno ženske, ili samoubistvo starih ljudi.

Severnoamerički domoroci su verovali da su sve stvari u njihovom okruženju žive i nastanjene bilo dobronamernim, bilo zlonamernim duhovima ili natprirodnim bićima. Kod Inuita su takvi duhovi uglavnom bili zlonamerni, pa se poštovanje niza običaja i tabua, kao što je nošenje odgovarajućih amajlija, smatralo nužnim da bi se prevazišle opasnosti svakodnevice. U kriznim trenucima obraćali bi se šamanu, ili na inuitskom *angakoku*. Šamani su neka vrsta posrednika između ovozemaljskog i natprirodnog, u čemu im pomažu duhovi-pomoćnici. Zapadajući u trans oni komuniciraju putem vizija s natprirodnim bićima, tražeći od njih savet kada pojedinca ili grupu zadesi kakvo zlo ili nesreća. Zbog takvih svojih moći uživali su veliko poštovanje, ali su i ulivali strah.

Život na Subarktiku

Glavna hrana stanovnika subarktičkog područja bilo je, a i dan-danas je meso, i to

Stanovnici hladnih područja su za gradnju koristili sve raspoložive prirodne resurse, pa su na primer ukopane kuće pokrivali mahovinom, prućem i zemljom. Na slici desno prikazana je rekonstrukcija kuće iz hladnih područja, u čijoj je gradnji korišćena mahovina.

Karibu je imao veliki značaj za život mnogih subarktičkih plemena. Ova figura od slonovače, prefinjene izrade, delo je pripadnika plemena Čipuejan.

prvenstveno meso karibua, potom losa, jelena i sitne divljači, pre svega raznih vrsta polarnog zeca. Različito ponašanje životinja tokom godine uslovljavalo je različite tehnike lova, zbog čega je stanovništvo bilo u stalnom pokretu i neprestano se okupljalo i razilazilo. Sa sobom su u lov vodili pse. Ribolov je bio sekundarni izvor hrane i njime su se bavili samo u određenim periodima godine, mada su oblasti koje su obilovale ribom imale važan društveni značaj – bila su to mesta velikih okupljanja, proslava, obreda i drugih zajedničkih aktivnosti.

Razdoblja kada se oskudevalo u hrani bila su veoma česta, o čemu svedoči i usmeno predanje ovih naroda. U retkim periodima izobilja višak ulovljene ribe su zamrzavali, a meso divljači konzervirali sušenjem na suncu ili dimljenjem. Da bi se

lakše kretali, zimi su nosili krplje za sneg od granja ili pruća povezanog trakama sirove kože. Za razliku od arktičkog stanovništva, na subarktičkom području su hranu i opremu prenosili saonicama od debelih ploča sa zakrivljenim prednjim delom i različito oblikovanim kanuima od brezovog drveta kojima se upravljalo samo jednim veslom.

Prebivališta su im uglavnom bila privremena, sagrađena bilo u obliku kupe od pruća, bilo sa dvovodnim ili polukružnim krovom od kože, kore drveta ili suvog lišća i granja. U nekim oblastima su postojala i prebivališta stalnijeg karaktera, ukopana u zemlju i pokrivena prućem, zemljom i mahovinom. Od kože i krzna pravljeni su odeći koji su se odlikovali finom izradom, mada ne toliko prefinjenom kao na Arktiku.

Osnovna ćelija društva bila je proširena porodica, koju su činili ili roditelji, deca i njihove porodice, ili braća, odnosno zetovi sa svojim porodicama, koji su živeli zajedno i sarađivali u lovu. Povremeno bi se,